

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 20. april 2009
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2008-792-0743
Dok.: NGR40352

Hermed sendes endelig besvarelse af spørgsmål nr. 219 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 28. november 2008. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Marlene Harpsøe (DF).

Brian Mikkelsen

/

Lars Hjortnæs

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

**Endelig besvarelse af spørgsmål nr. 219 fra Folketingets Retsudvalg
(Alm. del):**

”Vil ministeren oplyse, hvor mange psykiatriske patienter der er anbragt på psykiatriske hospitaler og afdelinger ved dom, og herunder oplyse,

a) hvor mange af disse der på baggrund af en seksualforbrydelse er domsanbragt på et psykiatrisk hospital eller afdeling, og

b) hvor mange der inden for de sidste ti år er flygtet fra et psykiatrisk hospital eller afdeling, og

c) hvor mange der inden for de sidste ti år er flygtet under udgang, og

d) hvor mange der indenfor de sidste ti år er flygtet fra anbringelsesstedet, eller som ikke er vendt tilbage efter endt udgang, og

e) om ministeren mener, at sikkerheden på de psykiatriske opholdssteder er tilstrækkelig i dag, og

f) om ministeren finder, at der er grund til at adressere sikkerheden på de psykiatriske anbringelsessteder, når det gælder forebyggelse af flugt fra kriminelle patienter, og

g) om ministeren mener, at det er tilfredsstillende, at farlige psykiatriske patienter kan løslades af en overlæge, når denne vurderer, at de har det bedre i en periode, dog velvidende, at de kan være til ekstrem fare for deres omgivelser, hvis eller når de opgiver deres medicin?”

Svar:

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af det indledende spørgsmål og underspørgsmål a) og g) indhentet en udtalelse fra Rigsadvokaten, der har oplyst følgende:

”Det følger af straffelovens § 16, stk. 1, at personer, der på gerningstiden var utilregnelige på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles hermed, ikke straffes.

Hvis en person frifindes for straf i medfør af § 16, kan retten efter straffelovens § 68 træffe bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger, der findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser.

Rigsadvokaten har i Rigsadvokatmeddelelse nr. 5/2007 fastsat retningslinjer for anklagemyndighedens behandling af sager vedrørende psykisk afvigende kriminelle, herunder retningslinjer for udformningen af påstande over for psykisk syge.

Det fremgår således af afsnit 7.3. i meddelelsen, at der bør nedlægges påstand om dom til anbringelse i psykiatrisk afdeling, når tiltalte er sindssyg og frembyder en sådan fare for retssikkerheden, at den pågældende efter anklagemyndighedens opfattelse ikke bør kunne udskrives uden ifølge retskendelse.

En dom til anbringelse i psykiatrisk afdeling indebærer således, at domfældte ikke vil kunne anbringes uden for psykiatrisk afdeling eller udskrives efter vedkommende overlæges egen bestemmelse. Hvis den pågældende skal udskrives, eller den idømte foranstaltning skal ændres, er det retten, der skal træffe bestemmelse herom, jf. straffelovens § 72. En sådan anmodning kan fremsættes over for retten af f.eks. den dømte selv eller af anklagemyndigheden. Hvis den sindssyge fra lægelig side bedømmes som udtalt farlig, og derfor frembyder nærliggende risiko for personfarlige handlinger, kan der nedlægges påstand om dom til anbringelse på sikringsafdelingen ved Psykiatrihospitalet i Nykøbing Sjælland.

Hvis der ikke er grundlag for anbringelse af den pågældende, kan der i stedet blive tale om at nedlægge påstand om dom til behandling på psykiatrisk afdeling, således at overlægen kan træffe bestemmelse om genindlæggelse, eventuelt tillige med tilsyn af kriminalforsorgen.

En sådan påstand vil være indiceret i de sager, hvor behandlingsmæssige hensyn træder i forgrunden, og hvor hensynet til retssikkerheden ikke er så påtrængende, at domstolskontrol med udskrivning kan anses for påkrævet. Beslutningen om udskrivning og indlæggelse træffes af overlægen i disse sager.

Endelig kan der nedlægges påstand om dom til ambulant behandling på psykiatrisk afdeling, eventuelt kombineret med tilsyn af kriminalforsorgen og/eller mulighed for indlæggelse efter overlægens bestemmelse.

Denne type foranstaltning anvendes i sager, hvor den fornødne behandling ventes at kunne gennemføres ambulant, og hensynet til retssikkerheden ikke gør en mere indgribende foranstaltning påkrævet.

Som det fremgår af ovenstående, vil psykisk syge, der er idømt en anbringelsesdom på f.eks. en psykiatrisk afdeling, ikke kunne udskrives alene efter overlægens bestemmelse herom. Såfremt den pågældende skal udskrives, forudsætter dette en retskendelse.

En dom til behandling på psykiatrisk afdeling giver derimod overlægen adgang til at skønne over, om behandlingen kræver hospitalsophold, eller om denne kan gennemføres i friere former, der om fornødent kan afløses af en ny indlæggelse. I denne type sager er det således overlægen, der afgør, hvorvidt det er nødvendigt, at den domfældte opholder sig på en psykiatrisk afdeling.

Under henvisning til ovenstående overvejer anklagemyndigheden nøje i hver enkelt sag, hvilken foranstaltning der bør nedlægges påstand om. I denne vurdering indgår bl.a. oplysningerne om den konkrete sag og dennes karakter, de foreliggende lægelige og personlige oplysninger om tiltalte, herunder risikoen for fornyet kriminalitet, samt hensynet til retssikkerheden.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvor mange psykiatriske patienter der er anbragt på psykiatriske afdelinger i henhold til dom, herunder hvor mange af disse der er anbragt på baggrund af en seksualforbrydelse, bemærkes, at Justitsministeriet hvert år udarbejder en redegørelse til Folketingets Retsudvalg om udviklingen i anvendelse af foranstaltningsdomme det pågældende år. Redegørelsen omhandler således både psykisk syge, der skal behandles i det psykiatriske system, samt andre, der idømmes en foranstaltning efter straffelovens bestemmelser, herunder udviklingshæmmede.

Det fremgår af redegørelsen vedrørende 2007, at der det pågældende år blev afsagt i alt 589 foranstaltningsdomme, hvoraf 38 omhandlede incest, voldtægt mv., samleje med børn mv., blufærdighedskrænkelser eller andre sædelighedsforbrydelser. Det fremgår ikke, hvor mange af disse 38 sager der vedrørte psykiatriske patienter.

Det fremgår endvidere af redegørelsen, at af de i alt 589 domme gav 521 af disse mulighed for, at den domfældte kunne anbringes i en institution eller på et hospital, mens 43 af dommene medførte, at den domfældte skulle anbringes i institution eller på hospital, og således alene kunne udskrives på baggrund af en kendelse herom. Heller ikke her fremgår det, hvor mange af de nævnte sager der vedrørte psykiatriske patienter.

Rigsadvokaten er ikke i øvrigt i besiddelse af oplysninger om, hvor mange psykiatriske patienter, der er anbragt på psykiatriske hospitaler og afdelinger ved dom, herunder hvor mange af disse der er anbragt på baggrund af en dom for seksualforbrydelse.”

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af underspørgsmål b)-f) anmodet Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse om en udtalelse. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse har indhentet en udtalelse fra Danske Regioner, der har oplyst følgende:

1.

”1. Regionernes oplysninger vedrørende flugt mv. angår som udgangspunkt alene personer med dom til anbringelse på psykiatrisk afdeling, og som er flygtet fra psykiatriske hospital eller absenteret i forbindelse med udgang de sidste 15 år. Besvarelsen omfatter både retspsykiatriske og almenpsykiatriske afdelinger.

Danske Regioner skal indledningsvis gøre opmærksom på:

- At de psykiatriske afdelinger ikke fører statistik over antal flygtede eller absenterede patienter. Besvarelsen beror derfor i vidt omfang på skøn samt den kollektive hukommelse på de enkelte afdelinger.
- Registrering foretages i patientens journal. Tilsvarende registreres afdelingens efterfølgende kontakt til politiet og kriminalforsorgen i journalen. Det er således ikke praktisk muligt uden en meget omfattende journalgennemgang at bistå med de ønskede oplysninger. En sådan journalgennemgang 15 år tilbage er ikke gennemført. De nærmere forbehold og kommentarer til oplysningerne fremgår af nedenstående bemærkninger fra regionerne.
- At de lukkede enheder ikke drives under fængselslignende forhold med deraf følgende sikkerhedsforanstaltninger, men derimod udgør afsnit indrettet med henblik på behandling af patienter.

Tabel 1. Antal flugter/ absenteringer i psykiatrien 1993 – 2007

Region/ Afdeling	1993 – 1997	1998 – 2003		2003 - 2007	
		Flugt	Absentering	Flugt	Absentering
Region Hovedstaden					
PC Hvidovre	Intet skøn	Intet skøn	Intet skøn	Intet skøn	Intet skøn
PC Frederiksberg	0	0	0	0	0
PC Bispebjerg	0	0	0	0	0
PC Rigshospitalet	Intet skøn	Intet skøn	Intet skøn	2	1
PC Amager	Intet skøn	Intet skøn	Intet skøn	Intet skøn	Intet skøn
PC Nordsjælland	Intet skøn	Intet skøn	Intet skøn	1	20
PC Glostrup	5	5	5		
PC Gentofte	0	0	0	0	0
PC Ballerup	0	0	0	0	0
PC Bornholm	Intet skøn	Intet skøn	Intet skøn	Intet skøn	Intet skøn
PC Sct. Hans	Intet skøn	Intet skøn	Intet skøn	70	324
Retspsykiatrisk Cen- ter Glostrup	Intet skøn	Intet skøn	Intet skøn	57	90
Region					

Sjælland					
Retspsykiatrisk afd.:					
• Sikringsafdelingen	0	0	1	0	0
• Pilehus (lukket afd.)	?	?	4	11	17
Distrikt Slagelse		20	25	25	50
Distrikt Køge		0-5	3-15	0-5	3-15
Distrikt Roskilde		2-5	25-40	2-5	25-40
Børn & Unge		8	15	7	20
Distrikt Holbæk		0	30-50	0	30-50
Afd. f. Regionsfunkt.		<5	<5	<5	<5
Distrikt Maribo		1-3	15-25	1-3	15-25
Distrikt Næstved		15	30	15	40
Region Syddanmark					
Esbjerg	Ingen patienter med anbringelsesdom er flygtet fra afdelingen i Esbjerg				
Hviding	Ingen patienter med anbringelsesdom er flygtet fra afdelingen i Hviding. Siden 1999 er ca. 8 patienter brudt ud af afdelingen i Hviding. 2 patienter er stukket af under ledsaget udgang. De fleste af disse patienter har været i varetægts-surrogat fængsling. En patient havde dom til anbringelse på institution. Resten havde behandlingsdom.				
Augustenborg	Ingen anbringelsesdømte er flygtet fra Augustenborg, men en enkelt er nogle gange under udgang udeblevet nogle timer ekstra, men er selv kommet tilbage.				
Haderslev	Ingen anbringelsesdømte er rømmet de sidste 15 år. Det er enkelte gange hændt, at en behandlingsdømt, som har været indlagt, er rømmet, men det skønnes, at det for de 15 år må dreje sig om under 10 tilfælde.				
Kolding	Afdelingen har gennem de senere år haft en enkelt patient med dom til anbringelse. Afdelingen har ikke haft domsanbragte patienter, som er flygtet fra selve afdelingen eller er flygtet under udgang.				
Vejle	Afdelingen har haft surrogatfængslede, men ikke domsanbragte. Der er derfor ingen anbringelsesdømte, der er flygtet fra afdelingen eller under udgang.				
Middelfart	Ved ibrugtagning af nye bygninger i 1997 var der det første par måneder omkring 10 flugter, indtil diverse fejlmonterede ting var blevet rettet. Siden da har der kun været et enkelt tilfælde af flugt. Herudover har der været ganske få tilfælde, hvor				

	en patient ikke kom hjem rettidigt efter aftalt udgang. I alle disse tilfælde er patienten selv kommet senere.				
Odense	Antallet af patienter, der har absenteret sig under en anbringelsesdom, er ekstremt lavt. Det drejer sig om maksimalt en patient i det angivne tidsrum.				
Svendborg	Der har ikke været nogen domsanbragte, der er flygtet.				
Region Midtjylland					
Retspsyk. Afd. Ris-skov				2	1
Viborg				0	0
B&U-psyk. Center				0	0
Afdeling N, Århus				0	2
Afd. S, Århus				0	0
Silkeborg				0	0
Randers				0	0
Horsens				0	0
Holstebro				0	0
Herning				0	0
Region Nordjylland					
Retspsykiatrisk Afdeling	Max. 10 (1996-1997)	Max. 3	Skøn 30-40	Ingen	Skøn 30-40
Afdeling Syd (Aalborg Psykiatriske Sygehus)	Intet skøn	Intet skøn	Intet skøn	Intet skøn	Intet skøn
Afdeling Nord (Brønderslev Psykiatriske Sygehus)		2-3	6	5	Skøn ca. 30

Region Hovedstadens bemærkninger

Tallene fra Retspsykiatrisk Center Glostrup dækker antallet af gange, centret har efterlyst en patient hos politiet. Der kan derfor både være tale om patienter, der kommer en time for sent tilbage efter aftalt udgang, eller patienter, der bliver væk i længere perioder.

Såvel Psykiatrisk Center Sct. Hans som Retspsykiatrisk Center Glostrup angiver, at antallet af flygtede og absenterede har været faldende de sidste 5 år.

Region Sjællands bemærkninger

Sikringen/ Pilehuset: De anførte tal bygger på et kvalificeret skøn. "Flugt" drejer sig i alle de angivne tilfælde om personer, som er undvejet fra afsnittets have ved at klatre over et (højt) hegn. Der er altså ikke tale om "flugt" fra selve bygningerne. Denne mulighed for "flugt" findes ikke længere, idet afsnittets patienter nu fortrinsvis har

adgang til et udeareal, som er omgivet af et gitterhegn med tilhørende overdækning/tag i samme udførelse.

”Absentering” dækker både tilfælde, hvor patienten selv vender tilbage efter at have overskredet den aftalte tid med nogle timer, og et enkelt tilfælde, hvor en patient har været væk i flere måneder for siden at blive bragt tilbage ved politiets hjælp.

Distrikt Slagelse: Flugt er defineret ved, at patienten bryder ud af en lukket afdeling. Absentering er defineret ved, at patienten ikke kommer tilbage som aftalt og må afhentes af politiet.

Distrikt Køge: Hændelserne registreres ikke selvstændigt, derfor er tallene behæftet med endog meget betydelig usikkerhed. Man har valgt at skønne over de hændelser, hvor en patients bortgang (flugt/absentering) har resulteret i, at man som sygehus har kontaktet en anden myndighed (typisk politiet) med henblik på at få patienten tilbage i behandling på sygehuset – enten fordi patienten havde en retlig foranstaltning, var frihedsberøvet i henhold til psykiatriloven, eller fordi man frygtede, at patienten skulle skade sig selv eller andre.

Distrikt Roskilde: Flugt omhandler patienter, der er tvangstilbageholdt. Absentering omhandler patienter, der udebliver, og derved lader sig udskrive, i forbindelse med frivillig indlæggelse, dvs. bryder en aftale om at komme tilbage. De vil oftest ringe og meddele, at de ikke ønsker indlæggelse længere.

Børn & Unge: Tallene gælder for den samlede Børne- og Ungdomspsykiatri (som var delt i 3 selvstændige afdelinger indtil i år. Næstved sengeafsnit har kun eksisteret i 8 år).

Distrikt Holbæk: Det sker jævnligt, at en patient forlader et åbent afsnit uden aftale. Oftest vender de selv meget hurtigt tilbage, eller de kommer i samarbejde med de pårørende, som vi har adviseret. Måske en til to gange månedligt bliver politiet bedt om at lede efter en patient.

Distrikt Næstved: Der er flest patienter, der absenterer, når de er på udgang. Det er forholdsvis vanskeligt at flygte fra de lukkede afdelinger. Der er langt flere patienter, der absenterer fra lukket afdeling, da patienter på de åbne afdelinger er der frivilligt og er mindre syge.

Region Syddanmarks bemærkninger

Det har vist sig vanskeligt at angive præcise tal for antallet af domsanbragte, der er flygtet/absenteret fra de psykiatriske afdelinger. Der er tale om ganske få patienter, og der føres ikke statistik over disse.

En eksakt opgørelse kan kunne finde sted via journalgennemgang for de patienter, der har været indlagt gennem perioden, hvilket vil være en uforholdsmæssig ressourcekrævende opgave for de 15 år, der

spørges til. De følgende opgørelser er derfor baseret på afdelingernes bedste bud, ud fra den kollektive hukommelse på afdelingerne.

Ved besvarelsen af spørgsmålet har vi taget udgangspunkt i en definition af domsanbragte som anbringelsesdømte, ikke behandlingsdømte, der er indlagt, eller surrogatfængslede. De fremgår dog alligevel af enkelte af svarene.

Region Midtjyllands bemærkninger

Region Midtjyllands oplysninger vedrører alene 2007 og 2008.

Retspsykiatrisk Afdeling i Risskov oplyser, at man er vidende om, at ingen af patienterne i forbindelse med flugten har foretaget ny kriminalitet. Hovedparten af patienterne er vendt tilbage til afdelingen af egen drift.

Region Nordjyllands bemærkninger

Der er skønnet over flugt/absenteringer af patienter indlagt i henhold til dom, idet der ikke foretages registrering. Flugt fra afdeling under indlæggelse indberettes som en utilsigtet hændelse, hvormed der sikres en individuel undersøgelse efter disse regler af de enkelte episoder/hændelser.

Som det fremgår af tallene, er antallet af regulære flugter fra afdelingerne lavt, hvorimod skønnet over patienter, der er absenteret er en del højere.

Når patienter i forbindelse med uledsaget udgang mod aftale ikke returnerer til afdelingen, er der tale om en lidt anden problemstilling, end når det lykkes domsanbragte patienter at flygte fra afdelingen. Ved absenteringer i forbindelse med udgang er der tale om en problemstilling, hvor patienten ikke som skønnet kunne overholde aftalen. En helt grundlæggende betingelse for at opnå lægeordineret udgang er, at patienten ikke vurderes farlig.

I skønnet over antal absenteringer indgår de situationer, hvor patienten udebliver i første omgang, men som så af sig selv vender tilbage inden for kort tid. I sådanne situationer har der ofte været telefonkontakt med patienten.

For så vidt angår det manglende skøn for Afdeling Syd (Aalborg) oplyser regionen, at omfanget af patienter med dom indlagt på afdelingens to lukkede sengeafsnit ikke er stort. Patienter med dom til anbringelse indlægges ikke på disse afsnit, men der er typisk i gennemsnit en enkelt patient eller 2 patienter med dom til behandling indlagt på hvert af de lukkede sengeafsnit.

Patienter med en behandlingsdom kan have personaleledsaget eller uledsaget udgang, og det forekommer, at en patient går fra en ledsaget udgang eller udebliver fra en uledsaget udgang. Der er ikke opgø-

relser over antal, og det er ikke muligt at sætte tal på, hvor ofte det sket.

Der er ikke oplysninger om direkte flugt vedrørende domsanbragte.

2. Danske Regioner har til brug for besvarelsen af underspørgsmål e) og f) indhentet regionernes vurdering af sikkerheden på de lukkede retspsykiatriske afdelinger med særligt fokus på forebyggelse af patienters flugt. Afgrænsningen til lukkede retspsykiatriske afsnit er aftalt med Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse.

Flere regioner har desuden kommenteret spørgsmålets litra g. Regionernes bidrag hertil indgår i besvarelsen.

Regionernes vurdering af sikkerheden

For så vidt angår de lukkede retspsykiatriske afdelingers sikkerhed i bred forstand er det en løbende opgave for regionerne at optimere sikkerheden for såvel personale som for medpatienter. Det stiller krav til både de fysiske rammer og personalenormeringerne på afdelingerne.

Regionerne mener alle, at sikkerheden på de lukkede retspsykiatriske afdelinger er tilstrækkelig. Regionernes vurdering er baseret på afdelingernes fysiske rammer, der er kendetegnet ved alarmsystemer, vinduer med brudsikkert glas, forstærkede låse og sluser ved ind- og udgangsdøre samt udearealer med 4-5 meter høje hegn og mure.

Regionernes vurdering af behovet for at adressere sikkerheden

Med afsæt i sikkerhedsvurderingen finder regionerne ikke grundlag for at skærpe sikkerheden på de lukkede retspsykiatriske afdelinger yderligere. En skærpet kontrol og fysisk sikkerhed vurderes kun at kunne ske på bekostning af de behandlingsmæssige muligheder, der beror på en alliance og et samarbejde med patienterne. En sikkerhedsmæssig skærpelse indebærer med andre ord en øget sandsynlighed for et forringet behandlingsresultat.

For patienter med mulighed for udgang vil der altid være en risiko for, at patienten trods afdelingens vurdering alligevel misbruger udgangen. For så vidt muligt at undgå situationer, hvor patienter med udgang absenterer, eller patienter på anden vis misbruger en udvist tillid, arbejder retspsykiatrien til stadighed med risikovurderinger med henblik på løbende justeringer af den enkelte patients behandlingsplan.

Løsladelse af farlige psykiatriske patienter

Danske Regioner skal i forhold til spørgsmålsformuleringen for god ordens skyld understrege, at retspsykiatriske patienter ikke løslades, men udskrives.

Herudover er det vigtigt at understrege, at retspsykiatriske patienter kan være idømt enten en anbringelsesdom eller en behandlingsdom.

For patienter idømt disse foranstaltninger er deres behandlingsophold reguleret af cirkulære og bekendtgørelser, hvoraf det fremgår, hvilke frihedsgrader der under varetagelse af retssikkerheds- og behandlingsmæssige hensyn kan tildeles patienterne.

For patienter med dom til anbringelse gælder, at de typisk har begået personfarlig kriminalitet, og at de alene kan udskrives på foranledning af en dommer. I dommerens vurdering af en eventuel ophævelse af foranstaltningen indgår en psykiatrisk risikovurdering af patienten. Heri indgår en vurdering af, hvorvidt patienten vil fortsætte behandlingen i ambulant regi, samt hvorledes genindlæggelse kan sikres, såfremt patienten ophører med behandlingen.

For patienter med dom til behandling gælder, at dommen giver mulighed for indlæggelse. Udskrivelse kan ske på overlægens foranledning. Det sker typisk i samråd med kriminalforsorgen, bl.a. med henblik på at sikre genindlæggelse i tilfælde af, at patienten igen vurderes som farlig f.eks. fordi patienten er ophørt med behandling.”

Justitsministeriet kan henholde sig til det, der er anført af Rigsadvokaten og Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse.